

G E H E I M

VOORLICHTINGSBIJeenkomst voor BUITENLANDSE COMMUNISTEN TE MOSKOU
OVER AFZETTING MOLOTOW c.s. (juli 1957).

S A M E N V A T T I N G

Drie vooraanstaande leden van het Centraal Comité van de CPSU hebben aan buitenlandse communisten te Moskou enige toelichting gegeven over de achtergrond van het conflict in het Presidium van het CC der CPSU, dat tot de verwijdering uit het CC van MOLOTOW c.s. leidde.

De voornaamste geschilpunten betroffen:
de stellingen inzake het XXe congres van de CPSU;
de rede van CHROESTSJOW voor de Amerikaanse televisie;
vraagstukken van landbouw en industrie in de Sowjet-Unie;
de interne organisatie der CPSU;
de verantwoordelijkheid voor de zuiveringen en de Stalin-affaire.

De indruk werd verkregen dat de nieuwe partijleiding een andere interpretatie wenst te geven aan de misdaden door of namens Stalin bedreven, in het bijzonder bij de grote zuiveringen in de dertiger jaren.

Terwijl CHROESTSJOW op het XXe congres der CPSU in februari 1956 tijdens zijn rede op de befaamde besloten zitting Stalin als de hoofdschuldige kenmerkte, wordt nu het accent verlegd. Thans schijnt de nadruk te worden gelegd op de rol die zijn naaste medewerkers zouden hebben gespeeld.

Sommigen, waaronder MALENKOW, KAGANOWITCH en MOLOTOW, zouden hem op misdadige wijze hebben geadviseerd.

Anderen, waarbij niet voor niets CHROESTSJOW genoemd wordt, zouden een behoorlijk advies hebben gegeven, hetgeen ertoe geleid zou hebben dat Stalin naar aanleiding daarvan redelijke beslissingen nam.

G E H E I M

VOORLICHTINGSBIJEEENKOMST VOOR BUITENLANDSE COMMUNISTEN TE MOSKOU
OVER AFZETTING MOLOTOW c.s. (juli 1957).

De meeste buitenlandse communisten, die in Moskou vertoefden ten tijde van de publicatie van de resolutie van het CC der CPSU betreffende de groep Molotow, werden op een niet vast te stellen datum, vermoedelijk 3, 4 of 5 juli, door een drietal leden van het CC ingelicht omtrent de betekenis van de zo juist aangenomen resolutie. Hierbij waren de Nederlanders Henk HOEKSTRA, lid van het dagelijks bestuur van de CPN en Wim van het SCHIP, lid van het partijbestuur, aanwezig. *)

Henk HOEKSTRA heeft over deze bijeenkomst aantekeningen gemaakt. Omtrent het hier behandelde werd het volgende uit gesloten bron bekend.

O.W. KUUSINEN, zojuist benoemd tot secretaris van het CC, trad op als voorzitter. P.N. POSPELOW, secretaris van het CC en B.N. PONOMARJOW, die vaak het contact met de buitenlandse zusterpartijen onderhoudt, zaten achter de bestuurstafel.

KUUSINEN voerde het woord. POSPELOW voegde er zo nu en dan wat aan toe. Ze spraken voor de vuist weg, zonder aantekeningen te raadplegen, over:

1. Het XXe congres van de CPSU (februari 1956).

De standpunten van de groep Molotow schijnen niet nieuw te zijn. Ze moeten al dateren van vóór het XXe congres. Op dit congres hadden MOLOTOW c.s. alleen in woorden de resoluties aanvaard, maar zij zijn daarna doorgestaan hun eigen opvattingen te verdedigen.

Er was n.l. aan de vooravond van het XXe congres een commissie gevormd ter bespreking van de stellingen van dit partijcongres. Aan de hand van citaten van Lenin wees MOLOTOW de opvatting dat het mogelijk was oorlogen tussen de kapitalistische staten onderling te vermijden, van de hand. Hij keerde zich toen ook tegen de gedachte dat het mogelijk zou zijn verschillende nieuwewegen voor de overgang naar het socialisme te vinden. Hij beschouwde de pogingen om contact te zoeken met de sociaal democratie als mogelijke bondge-

G E H E I M

noot in de strijd voor de nationale onafhankelijkheid als een illusie-politiek. Hij heeft zich ook verzet tegen alle praktische punten die voortvloeiden uit de hierboven beschreven stellingen.

Voorts was in deze commissie het vraagstuk van de gevolgen van de persoonsverheerlijking met alle aanhang van dien (zoals door CHROESTSJOW in zijn geheime rede bekend gemaakt) aan de orde geweest. Er waren hierbij twee meningen, de meerderheid - met CHROESTSJOW aan het hoofd - wilde tijdens het congres de hele zaak openlijk aan de orde stellen zonder iets te verheimelijken, de minderheid was wel bereid de zaak te laten uitzoeken, maar wenste geen openbaarheid.

KUUSINEN heeft in zijn slotwoord op deze voorlichtingsbijeenkomst gezegd, dat de nieuwe leiding die kwestie wel openlijk aan de orde moest stellen om met schone handen voor het volk te verschijnen en daarmee vertrouwen te krijgen. Men kon dan met onbezoedelde handen met het werk beginnen. De minderheid wilde dat z.i. niet, omdat dan ook hun eigen schuldvraag aan de orde zou komen. Bij de voorbereiding van het XXe congres was een commissie ingesteld die de verantwoordelijkheid van verschillende leidende functionarissen voor de in het verleden gepleegde repressie moest vaststellen. Die commissie had na het congres nog doorgewerkt en zou nu tot een conclusie zijn gekomen. POSPELOW merkte in dit verband op dat er bij het aan de orde stellen van de persoonsverheerlijking ongetwijfeld overdrijvingen begaan waren, maar hij meende dat de positieve kant er van had overheerst en dat het geheel van de grootste betekenis was geweest.

2. Rede van CHROESTSJOW voor de Amerikaanse televisie.

MOLOTOW had op de zitting van het Presidium (19-22-juni 1957) ook de rede van CHROESTSJOW voor de Amerikaanse televisie aangevalen. Deze zou hierbij de tegenstellingen tussen socialisme en kapitalisme verdoezeld hebben, illusies hebben gewekt en de crisis van het kapitalisme niet duidelijk uiteen gezet hebben. De gehele rede was een uiting van opportunisme en MOLOTOW had de toespraak een soort zelfbedrog genoemd. Andere leden van het Presidium hadden CHROESTSJOW tegen deze aanval verdedigd.

G E H E I M

3. Industrie- en landbouwvraagstukken.

KUUSINEN verklaarde dat MOLOTOW op het gebied van de binnenlandse politiek - naast de beschuldigingen die vermeld staan in de resolutie - ook als minister van staatscontrole op alle mogelijke manieren de nieuwe industriële organisatie tegenwerkte. MALENKOW werd in hoge mate verantwoordelijk geacht voor de achterlijke toestand van de landbouw. MOLOTOW was tegen het in exploitatie nemen van de onontgonnen gebieden geweest. De oppositiegroep had betwijfeld of CHROESTSJOW's plan om Amerika in te halen bij de productie van melk, boter en vlees wel realiseerbaar was. Bovendien zou deze agrarische politiek een verwaarlozing van de zware industrie met zich brengen en aan de hand van allerlei citaten van Lenin had MOLOTOW aangetoond, dat ook dit een vorm van opportunisme was. CHROESTSJOW c.s. stelden daartegenover dat de zware industrie in het geheel niet werd verwaarloosd en dat het bouwen van enkele kleine fabrieken voor de verwerking van melkproducten niet van ingrijpende betekenis zou zijn. Ter adstructie had POSPELOW nog talrijke cijfers verstrekt. De redeneringen van MOLOTOW waren volgens CHROESTSJOW c.s. volkomen los van de praktijk. Hij (MOLOTOW) had nog nooit een kolchoze bezocht en was van het volk vervreemd geraakt.

4. Interne partij-organisatie.

Alle zittingen van het Presidium en het Centraal Comité werden voorgezeten door CHROESTSJOW. De oppositiegroep verlangde dat dit zou veranderen. Zij wilden de functie van 1e secretaris afschaffen en verlangden dat het voorzitterschap zou rouleren. Tevens wensten zij dat CHROESTSJOW een andere functie zou bekleden en dat MALENKOW een belangrijker post zou krijgen. De oppositiegroep hoopte op die manier meer gelegenheid te krijgen hun politieke inzichten te verwezenlijken.

KUUSINEN beschuldigde de oppositiegroep ervan terug te willen keren naar de "beproefde" methodes van vroeger, waarbij het Politiek Bureau de baas was en het Centraal Comité zelden bijeenkwam en weinig

G E H E I M

invloed had. De groep zou van plan geweest zijn van boven af te regeren en iedereen die het met hun politiek oneens was onmiddellijk te laten verdwijnen.

MOLOTOW en de anti-partijgroep werden er van beschuldigd de partijstatuten niet te kennen, waarbij SCHWERNIK en MOLOTOW elkaar over en weer verweten buiten de statuten om en tegen de communistische beginselen in te trachten de baas te spelen. **)

5. De wankelmoedigen.

In het begin was er helemaal geen eenstemmigheid bij het beoordelen van de activiteiten van de oppositiegroep. Er waren wankelmoedige elementen zoals SABOEROW, PERWOECHIN en WOROSJILOW, die de toestand maar wilden aankijken en het probleem nog eens bespreken en opnieuw bezien. Oorspronkelijk zouden er nog wel meer zo gedacht hebben. Op de duur was echter iedereen van de ware toedracht overtuigd geraakt. Vooral WOROSJILOW, die zich verontschuldigd had dat hij er maar weinig van af wist omdat hij lange tijd weggeweest was, moet, nadat hij zijn eerste twijfel overwonnen had, zich met KUUSINEN en CHROESTSJOW heftig geweerd hebben tegen de oppositie. KUUSINEN zou in het debat een van de vaste burchten van de richting CHROESTSJOW zijn geweest.

6. De leden v/h Centraal Comité eisen toegang.

Nog tijdens de zitting bleek onder de vooraanstaande partijfunctionarissen in het land al iets uitgelekt te zijn omtrent de conflicten in het partijpresidium. In een reeks vooraanstaande partijdistricten zoals Moskou, Leningrad, Georgië en nog enkele werd bekend, dat de oppositiegroep binnen de partij een putsch wilde uithalen tegen CHROESTSJOW. Een delegatie van 20 man ging naar het Presidium, dat nog in vergadering bijeen was, en wenste met de leden van het Presidium te spreken. De delegatie achtte het conflict zo belangrijk dat h.i. hierover in het Centraal Comité beslist moest worden. CHROESTSJOW verwees hen naar MOLOTOW. Deze zou geweigerd hebben met de delegatie een gesprek te voeren omdat hij eerst verzekerd wilde

G E H E I M

zijn van een duidelijke toestand binnen het Presidium en de kwestie van het secretariaat geregeld moest zijn. Een of twee dagen later stond er wederom een delegatie, thans van 87 leden van het CC voor het Kremlin, die uiteindelijk de toezegging kreeg dat er een zitting van het CC belegd zou worden.

Op deze zitting, die van 23 t/m 29 juni gehouden werd, waren in totaal 309 personen aanwezig: leden en kandidaatleden van het CC en leden van de controlecommissie. Er werd geen beperking van spreektijd opgelegd. Velen spraken, sommigen driemaal. MOLOTOW c.s. die op de zitting van het partijpresidium CHROESTSJOW ervan hadden beschuldigd een opportunistische politiek te voeren, in het bijzonder ten aanzien van het vraagstuk van het levenspeil in de Sowjet-Unie en de buitenlandse politiek, herhaalden deze beschuldiging in het CC, waarbij MOLOTOW als eerste spreker optrad.

7. Verantwoordelijkheid voor de zuiveringen. Stalin-affaire.

KUUSINEN noemde MALENKOW en KAGANOWITCH figuren, die zeer grote verantwoordelijkheid dragen voor de repressie in het verleden, voor het geven van valse inlichtingen aan Stalin en het bedrijven van allerlei misdaden.

KAGANOWITCH zou bijv. in 1934 in een telegram aan Stalin valselijk verklaard hebben, dat de "Troikaschappen" (commissies van drie) niet deugden en dat ze "het best allemaal meteen gearresteerd konden worden". In 1934 is dat niet gebeurd, wel werden deze Troikaschappen in 1937 zonder meer gearresteerd en geliquideerd.

MALENKOW droeg de grootste verantwoordelijkheid voor de Lenin-grad-affaire en MOLOTOW had in 1937 in een belangrijke rede verklaard dat vaak zij die het beste werkten, de grootste vijanden waren en dat ook ten opzichte van goede werkers de grootste waakzaamheid aan de dag moest worden gelegd.

Volgens KUUSINEN had deze stelling van MOLOTOW ertoe geleid dat op grote schaal kaders onderdrukt waren, en dat hele Centrale comité's van districten en republieken verdwenen waren. Stalin zou voor veel van deze dingen helemaal niet rechtstreeks verantwoordelijk te achten zijn. Het was dan ook onjuist dat Stalin zo onrede-

GEHEIM

lijk geweest zou zijn.

KUUSINEN vertelde dat er ook bijna een Moskou-affaire was geweest.

Bij Stalin was n.l. een anonieme brief binnengekomen waarin de toenmalige voorzitter van de Moskouse Stads-Sowjet, Serge POPOW (?) en een aantal directeuren van Moskouse bedrijven beschuldigd werden van allerlei misdrijven. CHROESTSJOW werd aangewezen om dit uit te zoeken en hij deelde Stalin mede, dat het een verzinsel was. Toen is er ook niets meer aan gedaan. Het is dus onjuist dat Stalin op de minste geringste verdachtmaking meteen de beschuldigten liet arresteren.

Ter herdenking van de oktober-revolutie zou dan ook een speciaal boek worden uitgegeven met redevoeringen van Stalin in een oplage van 300.000 exemplaren. De Stalin-affaire zou daarmee in een nieuw licht komen te staan.

8. De rol van partij- en Sowjet.

MOLOTOW wordt naast dogmatisme ook revisionisme verweten. Hij heeft n.l. in een discussie in 1955 voorgesteld om bij de leiding van het land het accent meer te leggen op de Raden, zoals kort na de oktober-revolutie gebeurde, en de rol van de partij te verkleinen. De richting CHROESTSJOW bestreed dit omdat de partij juist het verenigende element was dat de ruzies tussen de verschillende republieken in de Sowjet-Unie kon beslechten. Als deze Raden de baas zouden zijn zonder dat de partij de leidinggevende kracht was, dan zouden de republieken elkaar in korte tijd op grond van de lokale chauvinistische tendenties ten heftigste bestrijden.

Ook in internationaal opzicht werd de nuttige rol van de partij onderstreept. Alleen tussen de partijen in Polen en de Sowjet-Unie - niet tussen de staten - zijn de moeilijkheden opgelost.

* * *

Commentaar

*) De artikelen van de correspondenten van de Tribuna Ludu dd.

G E H E I M

7 juli 1957 en de Unita dd. 8 juli 1957 zijn op basis van de op deze zitting verstrekte informatie geschreven. Tass heeft het artikel van de correspondent van de Unita over de Hellschreiber o.a. aan De Waarheid doen toekomen en daarmee in zekere zin geautoriseerd.

**) SCHWERNIK is op het XXe congres benoemd tot voorzitter van de contrôle commissie en was wellicht uit dien hoofde verantwoordelijk voor het onderzoek naar de aansprakelijkheid van bepaalde functionarissen wat betreft de "persoonsverheerlijking".

juli 1957